Särtryck ur
VÅR FÅGELVÄRLD
Årg. 20 1961 Nr 2

Två för Sverige nya fågelarter funna vid Ottenby 1959

(Meddelande nr 30 från Ottenby fågelstation)

Av

RAGNAR EDBERG

Summary: Two passerines new to Sweden trapped at Ottenby Bird Station. (Ottenby Bird Station Report No. 30.)

ELANDERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG — GÖTEBORG 1961

Två för Sverige nya fågelarter funna vid Ottenby 1959

(Meddelande nr 30 från Ottenby fågelstation)[1])

Av

RAGNAR EDBERG

Brandkronad kungsfågel (*Regulus i. ignicapillus* (TEMM.))

Tidigt på morgonen den 2 maj 1959 gjorde fågelstationens personal ett överraskande fynd vid en rutinmässig tillsyn av fångstfällan »Krattet». Bland andra fångade fåglar befann sig en för Sverige ny art, nämligen en brandkronad kungsfågel. Fågeln identifierades lätt på sin karakteristiska teckning, vilken i någon mån framgår av vidstående fotografi (fig. 1). Turligt nog fångades en stund senare även en vanlig kungsfågel, varvid möjligheten till jämförelse blev utomordentlig. Efter ringmärkning frisläpptes den brandkronade kungsfågeln och sågs sedan i trakten t. o. m. den 7 maj 1959.

Klart skiljande dräktdetaljer, såväl i hand som i fält, är den brandkronade kungsfågelns skarpt markerade teckning i huvudet av ljusa

[1]) Meddelande nr 29, se VF 20: 47—57 (1961).

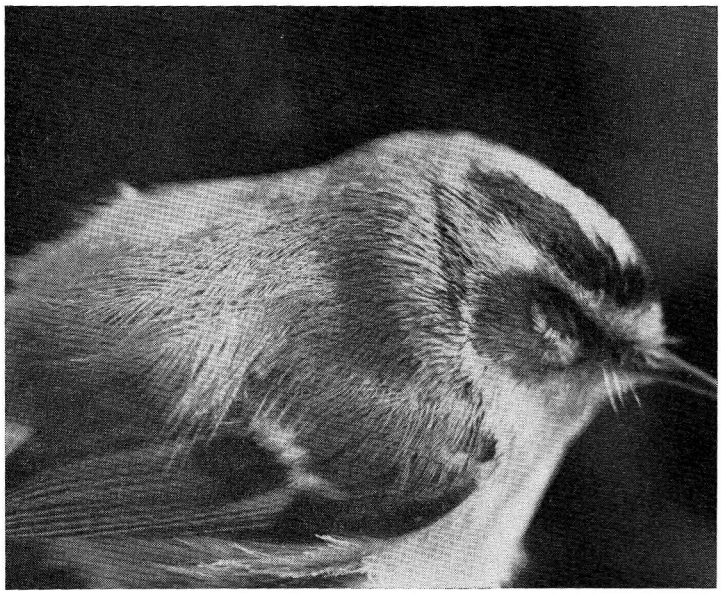

Fig. 1. Det infångade exemplaret av brandkronad kungsfågel (*Regulus ignicapillus*) i närbild för att visa den karakteristiska teckningen på huvudet. Foto: SVANTE GUSTAFSSON. (*The Firecrest trapped at the Ottenby Bird Station.*)

och mörka streck, med svart inramning av hjässans orangeröda fält och ett ljust band över ögat. Vidare har denna nykomling i vår fauna en brun färgton i sin dräkt, vilken saknas hos vanlig kungsfågel.

Brandkronade kungsfågeln har sin normala förekomst i centrala och södra delarna av Europa. I häckningsområdena i Tyskland, Polen och stora delar av nordöstra Frankrike är den flyttfågel och påträffas vintertid söder om Alperna.

Alpjärnsparv (*Prunella collaris subsp.*)

På eftermiddagen samma dag, alltså 2 maj 1959, fångades ytterligare en för landet ny fågelart vid Ottenby. I en vadarfälla på ängen öster om fyren Långe Jan hade en alpjärnsparv gått in. För att om möjligt kunna avgöra dess rastillhörighet och därmed även dess närmare geografiska ursprung tillvaratogs exemplaret och detta finns nu i fågelstationens samling.

Alpjärnsparven är betydligt större än vår vanliga järnsparv, vilken den dock i stort sett liknar (jfr fig. 2). Bland dräktolikheterna är

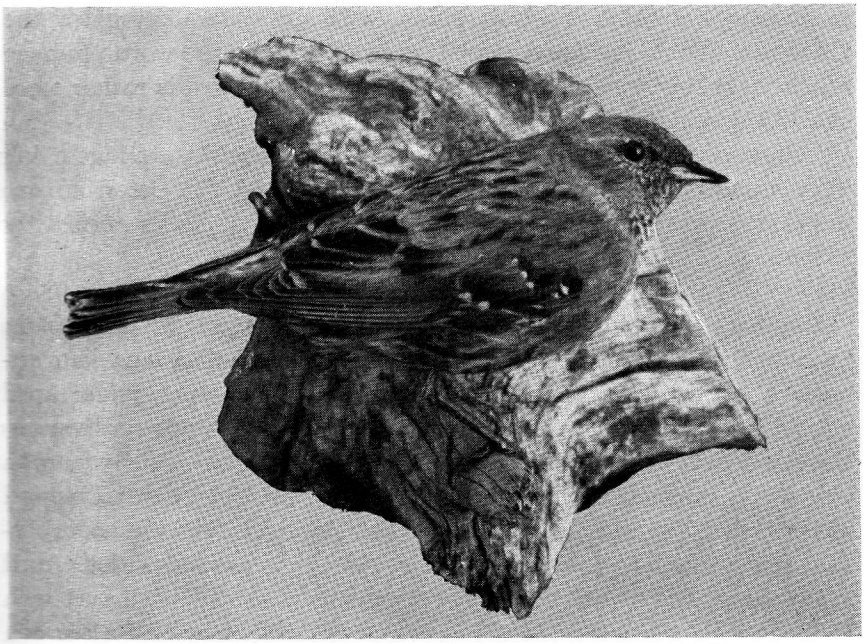

Fig. 2. Den vid Ottenby fågelstation infångade alpjärnsparven (*Prunella collaris*) i monterat skick. Foto: RAGNAR EDBERG. (*Alpine Accentor. The specimen trapped at Ottenby Bird Station.*)

främst att nämna alpjärnsparvens vita »haklapp» med smala, tvärgående svarta streck.

Även denna art har en från vår synpunkt sydlig utbredning med häckningsområden inom de högre delarna av Pyreneiska halvön, Alperna, Karpaterna och Balkan österut genom Asien ända till Japan. Övervintring sker inom häckningsområdet, ibland även genom en kort vandring till lägre höjd över havet. En del individer tycks dock vara rörligare. Från England finns sålunda ett fyrtiotal ströfynd, huvudsakligen från hösten och förvintern. I Skandinavien är arten inte funnen förut, däremot på Helgoland.

Ottenbyfågeln har sedermera jämförts med andra exemplar i såväl svenska som engelska samlingar. Endast ett fåtal skinn finns tillgängliga i Sverige och tillåter ingen säker bestämning. Från J. D. MACDONALD på British Museum i London har följande utlåtande erhållits: »It could be either the nominate race or *subalpinus*. The difference between these two races is very slight and as there is considerable seasonal variation it is necessary to compare specimens

in exactly the same seasonal plumage in order to distinguish the difference. We do not have a good series of birds in the worn plumage which your May specimen has. We think that the bird is rather more like the nominate form than *subalpinus*.»

Den engelske ornitologen finner det alltså sannolikt att fågeln hör till nominatrasen, som är utbredd från Portugal till Österrike och Galizien, snarare än till de raser, som är hemma på Balkan och öster därom.

Man kan spekulera över vilka faktorer, som bidragit till dessa båda främlingars uppträdande på Öland. Väderleksförhållandena kan antagas vara av avgörande betydelse, och om situationen under april månad i de båda arternas normala förekomstområde upplyser Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut: »I Mellan- och Sydeuropa norr och väster om Italien föll i stort sett en tämligen normal mängd nederbörd. I Jugoslavien, Albanien och Grekland översteg nederbörden den normala, på sina håll över 400 % av normalvärdet. April 1959 var varmare än normalt i Spanien, västra Medelhavet och Mellaneuropa. Överskottet var störst (1—2° C) i norr. I Italien och Grekland var vädret kallare än normalt, omkring 0—1° C.»

I vad mån dessa faktorer påverkat våra aktuella fåglars färd är ovisst. Om båda varit utpräglade flyttfåglar hade genast en parallell kunnat dragas mellan antagandet, att de hört hemma i områdena omkring eller väster om Alperna, och den stimulerande effekt på flyttningen, som värmen i detta område bör ha haft. Då nu den ena arten, alpjärnsparven, endast sällan strövar några längre sträckor och den andra, den brandkronade kungsfågeln, också gör en ganska kort flyttning, får värmestimulansen i detta fall kanske ej tilltros för stor betydelse.

Uppgifterna om fynden av de båda fåglarna har lämnats av Benny Fredriksson, tjänstgörande stationschef och närvarande vid båda fångsttillfällena. Även andra SOF-medlemmar hade tillfälle att som ögonvittnen följa händelserna.

Summary: **Two passerines new to Sweden trapped at Ottenby Bird Station. Ottenby Bird Station Report No. 30.**

A Firecrest was trapped and ringed on 2 May, 1959; an Alpine Accentor was trapped on the same day. These species have not been recorded in Sweden before.

Manuskriptet inlämnat den 2.12.1960. Förf:s adress: Olaigatan 11, Örebro.